

Časopis pro pěstování matematiky

Vojtěch Jarník

Před ustavením Československé akademie věd

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 77 (1952), No. 3, 205--207

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117033>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1952

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ČASOPIS PRO PĚSTOVÁNÍ MATEMATIKY

Vydává Ústřední ústav matematický

SVAZEK 77 • PRAHA, 10. 11. 1952 • ČÍSLO 3

REFERÁTY A ČLÁNKY

PŘED USTAVENÍM ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

Rok 1952 stane se důležitým mezníkem v dějinách československé vědy. Dne 15. ledna t. r. jmenovala vláda republiky komisi pro budování Československé akademie věd pod vedením rektora Vysoké školy politických a hospodářských věd prof. Ladislava Štolla. Komise prostudovala zevrubně poměry v jednotlivých vědních oborech a připravila osnovu zákona o zřízení akademie, která byla schválena ve schůzi vlády dne 22. července t. r. Stojíme tedy již bezprostředně před projednáním osnovy zákona v Národním shromáždění a před ustavením nové akademie a zahájením její činnosti.

Vytvoření Československé akademie věd bude svrchovaně důležitou událostí v našem vědeckém životě; v lidově demokratickém státě, směřujícím k socialismu, je existence takovéto instituce prostě dějinnou nutností. Náš pracující lid, bojující svou prací pod vedením dělnické třídy za uskutečnění socialismu v naší vlasti, a naše vláda, pevně vedoucí náš stát k tomuto cíli, plně oceňují význam vědy pro zvýšení materiální i kulturní úrovně národa a všeho pracujícího lidu. Aby však věda mohla plně využít všech možností, které se jí nabízejí, a aby současně mohla co nejúčinněji přispívat ke zdaru pracovního úsilí našeho lidu, musí být organizována a vědecká práce musí být účelně plánována. K tomu je zapotřebí, aby zde byla jediná vrcholná vědecká instituce, kdežto dosud jsme jich měli několik, na př. Českou akademii věd a umění, Královskou českou společnost nauk, Československou národní radu badatelskou, Masarykovu akademii práce. Nestačí však, aby nová akademie vědeckou činnost plánovala, nýbrž je nutno, aby mohla své plány také — aspoň v nejzásadnějších věcech — sama provádět; je tedy nutno, aby akademie měla svá vlastní pracoviště, aby byla institucí pracovní. Naproti tomu dosavadní instituce, vzniklé za zcela jiného společenského řádu, byly v poslední době spíše institucemi jednak reprezentačními a publikačními, jednak poradními. Tím nemají být ovšem nikterak zmenšovány jejich velké zásluhy ani nemá být popírán fakt, že i tyto instituce plnily částečně — ale spíše z iniciativy jednotlivců nebo jednotlivých skupin — zá-

važné úkoly pracovní (na př. některé ústavy České akademie věd a umění nebo některé odbory a národní komitěty Československé národní rady badatelské). Tak pro naši matematiku bylo velmi důležité, že již r. 1947 vznikl při České akademii věd a umění z iniciativy prof. Čecha Matematický ústav, který vykonal cennou práci a připravil půdu pro činnost Ústředního ústavu matematického, založeného r. 1950.

Vzory pro svou organisaci i pro svou práci bude nová akademie ovšem hledat tam, kde jedině je možno je nalézt — v obdobných institucích Sovětského svazu, v Akademii věd SSSR a snad ještě více v akademických jednotlivých svazových republik.

Příprava osnovy zákona o zřízení akademie tvořila ovšem jen menší část dosavadní práce vládní komise. Daleko více času a energie věnovala komise přípravě příznivých podmínek pro vlastní pracovní činnost akademie. Podle dosavadních zkušeností z komise se zdá, že organizačně se akademie bude dělit na těchto osm sekcí: sekci matematicko-fyzikální, geologicko-geografickou, chemickou, biologickou, technickou, sekci pro ekonomii a právo, sekci filosoficko-historickou a sekci pro jazyk a literaturu.

Nás zde ovšem nejvíce zajímá sekce matematicko-fyzikální, zahrnující matematiku, fyziku, astronomii, geodesii, geofyziku a meteorologii s klimatologií. Základními pracovními jednotkami budou v této sekci dosavadní ústřední ústavy pro matematiku, fyziku, astronomii (v Ondřejově a na Skalnatém plesu), jakož i dosavadní ústav nukleární fyziky při České akademii věd a umění, které budou — po případě po vhodné reorganisaci — začleněny do nové akademie. Geofyzikální ústav má vzniknout z geofyzikálního sektoru dosavadního Ústředního ústavu fyzikálního. Vedle toho bude nutno zřídit ještě některá další pracoviště jakož i komise, které budou jednak připravovat podmínky pro zřizování nových potřebných pracovišť, jednak koordinovat práci různých pracovišť téhož vědního oboru, jednak řešit důležité úkoly komplexního rázu (na př. komise pro velké stavby socialismu s těžištěm v technické sekci). Velmi důležitým úkolem akademie bude také výchova mladých vědeckých kádrů.

Práce nové akademie musí být vedena hlediskem spojení theorie s praxí. Tím nemíním snad nějaký kompromis mezi úzkoprsmým prakticismem na jedné straně a vědeckým *l'art pour l'art* na straně druhé. Míním tím pouze dobře známou věc: že věda může sloužit dobře životu jen tehdy, jestliže její základní theoretické partie se zdárně rozvíjejí; a že na druhé straně věda, která se odtrhuje od života a nevíšmá si plodných podnětů, které jí přinášejí ostatní vědy a praxe, usychá a ocitá se v neplodné izolaci. Také matematická pracoviště akademie se budou řídit touto zásadou a zaměří se i v theoretické práci především na ony obory, jejichž zdárné pěstování je nejvíce potřebné pro ostatní vědy, hlavně pro fyziku a techniku. Je to především theorie diferenciálních rovnic obyčejných i parciálních, rovnic integrálních a jiných funkcionálních rovnic ve

spojení s konkrétními problémy, které před toto odvětví stává praxe. Dále je to teorie funkcí komplexní proměnné, ve které bude hlavně přihlíženo k technickým problémům, v nichž se aplikuje konformní zobrazování. Ve funkcionální analýze bude věnována pozornost především nejnovějším metodám operátorového počtu, jejichž důležitost pro technické problémy stále roste. V počtu pravděpodobnosti bude pokračováno ve studiu stochastických procesů a jejich užití v matematické statistice. Předmětem studia bude též konstruktivní teorie funkcí, spojité grupy a diferenciální geometrie. Numerické metody početní budou prohlubovány především ve směru úpravy klasických method pro počítání na strojích na zpracování informací, které nesmírně zrychlí výpočty potřebné pro nejrůznější obory praxe.

Rok 1953 bude pro naši vědu a především pro novou akademii přechodným obdobím mezi starými a novými formami práce. Je na naší vědecké veřejnosti, aby účinně pomáhala akademii k tomu, aby co nejrychleji překonala počáteční obtíže a aby se stala mocným prostředkem k zvýšení hmotné i kulturní úrovně našeho lidu a tím i pomocníkem k posílení světového tábora míru a pokroku.

Vojtěch Jarník, Praha.